

7.

ต้นตอฐาน : การตรวจสอบชำระและการศึกษาเชิงวิเคราะห์

นายวิชัย กุศลชาบาล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาตะวันออก

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2526

ISBN 974-562-541-8

010439

17526917

๓-๒

DANTADHĀTUNIDHĀNA : AN EDITION AND A CRITICAL STUDY

Mr. Wichai Kullasabarn

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Eastern Languages

Graduate School

Chulalongkorn University

1983

หัวข้อวิทยานิพนธ์   ทัศนชาตุนิธาน : การตรวจสอบชำระและการศึกษาเชิงวิเคราะห์
ชื่อ นิสิต   นายวิชัย กุศลชาบาล
อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฐานิสร์ ชاکรัตพงษ์
                                  ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาพรณ ฒ บางช่วง
ภาควิชา   ภาษาตะวันออก
ปีการศึกษา   2525

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีเป้าหมายเพื่อตรวจสอบชำระและศึกษาวิเคราะห์คัมภีร์ทัศนชาตุนิธาน ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่รจนาโดยพระภิกษุชาวลานนาผู้ไม่ปรากฏนาม ในสมัยพระเจ้าชัยสงคราม เมื่อราว พ.ศ. 1860 ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาคัมภีร์ดังกล่าวด้วยเห็นว่า เรื่องพระทัศนชาตุนิ หรือพระเขี้ยวแก้ว เป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อจิตใจและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศศรีลังกา แม้แต่ประเทศไทยเองก็ได้อัญเชิญพระทัศนชาตุนิจำลองจากประเทศศรีลังกามาประดิษฐานไว้ในวัดสำคัญหลายองค์ ที่สำคัญคือองค์ที่ประดิษฐานที่พระบรมมหาราชวัง ในวัดสระเกศราชวรมหาวิหาร ซึ่งได้มาแต่สมัยรัชกาลที่ 5 และได้มีการจัดงานนักขัตฤกษ์นมัสการในวันเพ็ญเดือน 12 ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 มาจนถึงทุกวันนี้

คัมภีร์ทัศนชาตุนิธาน ที่นำมาตรวจสอบชำระมีทั้งหมด 11 ฉบับ จารด้วยอักษรขอมและอักษรอมฤ หลังจากการตรวจสอบชำระและแปลแล้วผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคัมภีร์นั้น สรุปผลการวิเคราะห์ได้ว่า

ในคานประวัติ คัมภีร์นี้แต่งโดยพระภิกษุชาวลานนาไทย ในสมัยพระเจ้าชัยสงคราม ผู้แต่งนำเรื่องมาจากคัมภีร์ท้าววงศ์ของพระขัมมกิตติมหาเดระแห่งประเทศศรีลังกา แต่ได้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาเพิ่มขึ้นจากคัมภีร์ท้าววงศ์อยู่หลายตอน ส่วนวนภาษาบาลีส่วนใหญ่เป็นไปตามหลักไวยากรณ์ มีเพียงบางตอนที่เรียงประโยคคล้าย ๆ ส่วนวนภาษาไทย คำประพันธ์ส่วนใหญ่เป็นบทประพันธ์ร้อยกรองประเภทฉันท มี 5 แบบคือ ปद्याวัตรฉันท มาลินีฉันท อุเปนทรวิเชียรฉันท วังสิฏฐฉันท และสัตขราฉันท เนื้อหากล่าวถึงการประดิษฐานพุทธศาสนาในลังกา และการอัญเชิญพระทัศนชาตุนิจากแคว้นกาลิงค์ในประเทศอินเดียมาสู่ลังกาที่ปี

คัมภีร์นี้มีคุณค่าทั้งในค่านพวงสาวการ ทำนान และวรรณคดี ในพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท

ขอเสนอแนะของงานวิจัย คือ ควรมีการตรวจสอบชำระ แปล และศึกษาวิเคราะห์ คัมภีร์นลาฎชาตุงศ์ และคัมภีร์โพธิวงศ์ ทั่วไปด้วย เพราะพระนลาฎชาตุงศ์เป็นหนึ่งในเจ็ดของพระบรมสารีริกธาตุที่ไม่แตกกระจาย ผู้วิจัยได้พบคัมภีร์นลาฎชาตุงศ์ในหอพระมนเทียรธรรมวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และในหอสมุดแห่งชาติ และเนื้อความบางตอนในคัมภีร์ตันตชาตุงนิธานได้กล่าวถึงต้นพระศรีมหาโพธิ์อันเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในพุทธศาสนาไว้ด้วย ซึ่งผู้วิจัยก็ได้พบต้นฉบับคัมภีร์โพธิวงศ์ในหอสมุดแห่งชาติเช่นกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title   DANTADHĀTUNIDHĀNA : AN EDITION AND A CRITICAL STUDY.
Name   Mr. Wichai Kullasabarn.
Thesis advisors   Assistant Professor Thanit Chakarapongse.
                                  Assistant Professor Supaphan Na Bangchang, Ph.D.
Department   Eastern Languages.
Academic Year   1982

ABSTRACT

It is the aim of the thesis to edit and conduct a critical study of Dantadhātunidhāna, a Pali text composed in about B.E. 1860 in the reign of King Chayasongkhram of Lanna Thai by a Buddhist monk whose name is unfortunately unknown. The topic is adopted on the ground that the Dantadhātu, or the Sacred Tooth Relic of the Buddha, occupies a unique place in the national faith of not only Sri Lanka, but also of Thailand. It is to be noted that Thailand has acquired a number of duplicates of this Sacred Tooth Relic and has deposited them in many monasteries throughout the kingdom, notably at the Borom Banphot (Parama Parvata) or the Golden Mount of Wat Srales, where a celebration is annually held in the full moon night of the twelfth lunar month starting almost a century ago.

Eleven manuscripts of Dantadhātunidhāna in Khom and Mon characters are employed in editing the text, after which a translation is prepared and the context and form analyzed. It is found that the text was composed by a Buddhist monk in the reign of King Chayasongkhram, basing it on the text Dāthāvamsa of

Dhammakitti Mahāthera of Sri Lanka, but with many innovations added to the contents. The Pali language used in the present text is generally standard, but there are several passages characterized by a peculiar order of words similar to that in the Thai language. With respects to the prosody employed, five meters are dominating, namely the Pathyāvatta Chanda, the Mālinī Chanda, the Upendavajira Chanda, the Vamsaṭṭha Chanda and the Saddharā Chanda. The text describes the establishment of Buddhism in Lanka and the acquisition of the Sacred Tooth Relic from Kalinga Kingdom in India into Sri Lanka. The text is not only an important literary work of Theravāda Buddhism, it is also highly valuable historically rich with numerous legends.

It is further suggested that the next research to be conducted in connection with the present thesis is on the Nalāṭadhātuvaṃsa and the Bodhivaṃsa. The Nalāṭadhātu is held by Buddhists to belong to the same category of Navippakiṇṇadhātu as the Dantadhātu and manuscripts of this Nalāṭadhātu are kept in the Māṇḍiradhamma Pavilion and the National Library. Besides, as the Sacred Bodhi Tree is discussed in the present text, the Bodhivaṃsa may be as well a worthwhile future topic of research whereas manuscripts of this text can also be found in the National Library.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จาก
ผู้มีพระคุณทุกท่าน ทั้งอาจารย์ในภาควิชาภาษาตะวันออก สาขาวิชาภาษาบาลี-สันสกฤต
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้มีพระคุณท่านอื่นคือ

นาวาอากาศเอก(พิเศษ)แยม ประพันธ์ทอง

ศาสตราจารย์ ม.ล.จิรายุ นพวงศ์

รองศาสตราจารย์วิสุทฐ์ บุษยกุล

รองศาสตราจารย์ คร.ศักดิ์ศรี แยมนัคดา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปราวณี พาพานิช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฐานิสร์ ชاکรัตพงศ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คร.สุภาพรพรณ ฒ บางช้าง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนีย์ สิ้นสกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประคอง นิมนานเหมินทร์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ในโอกาสนี้ด้วย

อนึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณบรรดามิตรสหายที่ได้ช่วยเป็นกำลังใจในการทำงานนี้
จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ช
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาของปัญหา	1
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	13
ขอบเขตของการวิจัย	13
วิธีดำเนินการวิจัย	14
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	14
บทที่ 2 บทวิเคราะห์คัมภีร์ทัศนชาตุนิธาน	
ประวัติคัมภีร์	15
สมัยและสถานที่รจนา	29
ผู้รจนาคัมภีร์	31
การรวบรวมต้นฉบับคัมภีร์	31
ประเภทของคัมภีร์ต้นฉบับ	33
ต้นฉบับที่ไขตรวจสอบชำระและอักษรย่อ	35
ลักษณะรวมของคัมภีร์ทัศนชาตุนิธาน	36
ลักษณะเฉพาะของต้นฉบับคัมภีร์ทัศนชาตุนิธาน	38
หลักเกณฑ์ในการเลือกคำ	44
ขอบกพร่องที่เกิดจากการจาร	45

	การใช้รูปแบบคำประพันธ์และภาษาที่ใช้	51
	เนื้อหาโดยย่อและที่มาของคัมภีร์	59
	การประเมินคุณค่าของคัมภีร์	67
บทที่ 3	คัมภีร์ทันตชาตุนิธานที่ตรวจสอบชำระและขอความ ที่แตกต่างกัน	72
บทที่ 4	คัมภีร์ทันตชาตุนิธานแปล	209
บทที่ 5	สรุปและขอเสนอแนะ	264
บรรณานุกรม	.....	267
ภาคผนวก ก.	.....	272
ภาคผนวก ข.	.....	299
ภาคผนวก ค.	.....	318
ประวัติผู้เขียน	.....	322

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย